

היום נלמד בעזרת ה':

בבא קמא דף סא

משנה: עברה גדר: המדליק אש בתוך רשותו והיא עברה קיר אבנים בגובה 4 אמות - פטור על השריפה שהמשיכה להתפשט, משום שהוא אנוס. הקיר צריך להיות גבוה 4 אמות מעל ערימת העצים הבוזרת (תוס'). וכן אם עברה האש דרך הרבים הרחבה 16 אמה, או נהר - פטור.

[אמנם המדליק אש ברשות חבירו חייב בכל מקרה, כי הדליק אותה שלא ברשות. רא"ש].

גמרא: קושיא: והתניא.. חייב? תירוצ: **אמר רב פפא:** לכולי עלמא ב-4 אמות פטור. אלא שהמשנה והברייתא מדברות כל אחת מכיוון שונה. המשנה מדברת מלמעלה למטה: 6 אמות פטור, וכן 5 פטור, עד 4 שגם בזה פטור. ולשיטתה כשאומרים שיעור עד 'ארבע אמות' הכוונה 'עד ועד בכלל' (= ה'עד' הוא סוף השלב הקודם, ורק לאחר מכן עוברים לשלב הבא). ואילו הברייתא מדברת מלמטה למעלה: 2 אמות חייב, 3 חייב, עד 4 שבזה כבר פטור. ולשיטתה כשאומרים שיעור עד 'ארבע אמות' הכוונה 'עד ולא עד בכלל' (= ה'עד' הוא כבר תחילת השלב הבא).

אמר רבא ארבע אמות שאמרו: אפילו אם מעבר לגדר נמצאת שדה קוצים הממהרת להיתפס באש, בכל אופן אם הגדר גבוהה ארבע אמות פטור.

אמר רבא פפא ומשפת קוצים: צריך שהגדר תהיה גבוהה ארבע מאות לא רק מעל עצי הדליקה, אלא גם מעל הקוצים שמעבר לגדר.

אמר רב לא שנו אלא בקולחת: דוקא באש שהלשונות שלה עולות ומטפסות כלפי מעלה - מספיק גדר בגובה ד' אמות. אבל באש 'נכפפת' שהרוח מטה אותה לצדדים או מכופפת אותה למטה - אפילו גובה מאה אמה לא מספיק.

ואילו **לדעת שמואל** המשנה מדברת על אש נכפפת, אבל באש קולחת מספיק אפילו גדר כלשהו מעל עצי הדליקה.

תניא כותיה דרב: הברייתא מדברת על דרך הרבים, ואומרת שאם הדליקה נכפפת וגם יש עצים בהמשך הדרך - אפילו אם האש התפשטה למרחק של עד מאה מיל - חייב. אבל אש קולחת אינה מתפשטת יותר משש עשרה אמה, ולכן גם אם יש עצים בהמשך הדרך פטור. (רשב"א).

מהברייתא הזו מוכח שהמשנה מדברת על אש קולחת ולא נכפפת. כי כמו שלגבי 'דרך הרבים' מדובר באש קולחת, הוא הדין לגבי 'גדר' המשנה מדברת רק על אש קולחת ולא נכפפת (תוס').

*

אריאת דדלאי: תעלת מים שדולים ומשקים ממנה את השדות. (וזוהי 'אמת המים' שרוחבה אמה ועומקה אמה).

מאן דאמר: למ"ד ש'נהר' הכוונה נהר ממש - גם אם אין בו מים הוא מפסיק מפני הדליקה, משום שהוא רחב מאד והוא נחשב כ'דרך הרבים'. אבל למאן דאמר שהכוונה לתעלת מים - דוקא אם יש בה מים היא מפסיקה, אבל אם אין בה מים לא.

תנן התם ואלו מפסיקים לפאה: הדברים הללו מחלקים את השדה לשתי שדות, ואז צריך לתת פאה מכל אחת ואחת בנפרד.

מקום שמי גשמים שוללין שם: כלומר מתקבצים לשם.

שמחלקת שלל לאגפיה: 'אמת המים' מספקת את המים לשדות שלצידה.

מאן דאמר: למאן דאמר ששלולית מים מחלקת את השדה - כל שכן שתעלת המים מחלקת אותה. אבל למאן דאמר שתעלת המים מחלקת אותה - שלולית לא מחלקת אותה, משום שהיא כמו 'כלי קיבול' של השדה למים (= באגני דארעא), והיינו שהיא נחשבת לחלק מהקרע.

משנה: המדליק בתוך שלו... כאילו הוא באמצע בית כור: כלומר אם יש לו שטח של חצי בית כור לכל רוח (ממקום האש) והלכה האש והזיקה מחוץ לשטח זה פטור, ואם הזיקה בתוך השטח של בית כור חייב. [ומדובר ב'קולחת' שדילגה והזיקה, אבל 'נכפפת' שבוערת והולכת כל הזמן חייב אפילו אם הלכה למרחק של מאה מיל].

ט"ז אמות כדרך רה"ר: כלומר אם האש תעבור עד למרחק של 16 אמות שזה שיעור רשות הרבים חייב, ואם הלכה יותר מזה פטור.

ר"ש אומר... **הכל לפי הדליקה**: כלומר חייב תמיד, בין אם הדליקה הלכה קרוב או רחוק. (כך הגמ' הבינה בהתחלה את דבריו, אבל למסקנת הגמ' הביאור הוא אחר כפי שיובא להלן).

גמרא: קושיא על ר"ש: ולית ליה לר"ש וכו': וכי אין לרבי שמעון שיעור בדליקה (= שעד מרחק מסוים חייב ויותר מזה פטור)? והרי למדנו במשנה במס' בבא בתרא - בני העיר יכולים לעכב אדם שלא יעמיד תנור בתוך הבית אלא אם יש מעל התנור חלל בגובה של 4 אמות עד התקרה, כדי שלא תבער האש בתקרה. ואם העמידו בעלייה (= בקומה העליונה) יכולים לעכב עד שיהיה מתחתיו מעזיבה (= טיח של סיד) בעובי של 3 טפחים. ואם מעמיד כירה (= כירה יותר קטנה מתנור, ולא מבעירים בתוכה אש גדולה), די במעזיבה בעובי טפח, ואם בכל זאת בערה האש והזיקה, משלם מה שהזיקה. רבי שמעון אומר, השיעורים הנ"ל (= 4 אמות, מעזיבה וכו') נאמרו כדי שאם הרחיק כשיעור פטור, כיון שעשה כדן. ע"כ המשנה שם. מוכח שלרבי שמעון יש שיעור לדליקה, ואם הלכה מעבר לשיעור פטור, וזה שלא כדבריו במשנתנו שבכל מקרה חייב.

מחמת הקושיא הגמ' מבארת את דברי ר"ש באופן אחר:

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא: כוונת ר"ש 'הכל לפי הדליקה' שהכל לפי גובה הדליקה, כלומר שאי אפשר לתת את השיעורים שנאמרו במשנה, לפי שאם האש גדולה וגבוהה הרי היא קופצת למרחוק, ואז אפילו אם עברה את השיעורים שנאמרו במשנה חייב.

משנה: המדליק את הגדיש והיו טמונים בו כלים ונשרפו, לדעת רבי יהודה - חייב גם על מה שטמון בתוך הגדיש, ולדעת חכמים - משלם רק על הגדיש עצמו ולא על מה שבתוכו, ולכן אם היה גדיש של חטים משלם חטים, ואם היה גדיש של שעורים משלם שעורים. **טעמם של חכמים הוא לפי שהתורה פטרה על 'טמון' באש.**

היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו: אם היה גדי קשור לגדיש ועבד עומד סמוך לגדיש, חייב על הגדיש והגדי, אבל פטור על העבד משום שהיה עליו לברוח. (רש"י מציין שבאמת גם אם הגדי לא היה קשור היה חייב עליו כי אין בו דעת לברוח).

עבד כפות לו וגדי סמוך לו: אבל אם העבד היה קשור והגדי עמד סמוך, פטור מלשלם על הגדיש והגדי, בגלל שהוא כבר חייב מיתה על הריגת העבד, והדין הוא 'קם ליה בדרכה מיניה' (= דהיינו כשאדם עושה עבירה שיש בה שני עונשים, נותנים לו את העונש החמור יותר ופוטרים אותו מהעונש הקל).

ומודים חכמים לרבי יהודה במדליק את הבירה: דהיינו בית גדול של חבירו, שהוא משלם על כל מה שבתוך הבירה, משום שדרך בני אדם להניח בבתים את כל החפצים שלהם, ועל זה לא נאמר הפטור של "טמון", ורק על כלים הטמונים בגדיש נאמר הפטור של "טמון", לפי שאין דרך להניח כלים בגדיש.

גמרא: אמר רב כהנא: מחלוקתם של ר"י וחכמים במשנתנו היא רק במקרה שהדליק את האש בשטח שלו והיא הלכה ושרפה את הגדיש של חבירו שבתוכו היו טמונים כלים, אבל אם הדליק את האש בשטח של חבירו אפילו חכמים מודים שחייב על "טמון", לפי שאין לו רשות להדליק שם אש והרי הוא כמזיק את הכלים בידים.

א"ל רבא: אם כן, מדוע בסיפא של משנתנו נאמר שחכמים מודים לר"י במדליק את הבירה, והרי עדיף למשנה לומר שהם מודים במקרה הזה עצמו, דהיינו שהם מודים לר"י כשהדליק בתוך של חבירו ושרף גדיש שחייב על הטמון (וכך עדיף מאשר לומר שהם מודים במקרה אחר של בירה). הרחבת הביאור: מדברי המשנה משמע שחכמים מודים לר"י במדליק את הבירה שחייב על "טמון" והטעם הוא משום שדרך בני אדם להניח בבתים ולא משום שהדליק בתוך של חבירו (= המדליק את הבירה הרי הוא מדליק בתוך של חבירו), אבל בגדיש פטור על טמון לפי שאין דרך להכניס שם כלים, והרי עדיף למשנה להשמיע לנו שאפילו בגדיש עצמו יש מקרה שחכמים מודים שחייב, וזה במקרה שהדליק בתוך של חבירו, והחידוש הוא שאפילו שאין דרך להטמין בגדיש חייב משום שהדליק בתוך של חבירו, וכל שכן בבירה שחייב לפי שהדרך להטמין בתוכה.

אלא אמר רבא: ר"י וחכמים חולקים בשני דברים, 1. במדליק בתוך שלו והלכה האש ושרפה בתוך של חבירו, ובזה ר"י מחייב על טמון בין בכלים שהדרך להטמינם ובין בכלים שאין הדרך להטמינם, וחכמים פוטרים אפילו בכלים שהדרך להטמינם בגדיש, משום שזו גזירת הכתוב שפטור על טמון באש. 2. במדליק בתוך של חבירו, לדעת ר"י חייב על הכל ואפילו אם הטמין ארנק בגדיש שאין דרך להטמינו שם,

ולדעת חכמים חייב רק על כלים שהדרך להטמינם בגדיש, כגון מוריגין (= קרשים נקובים שמחוברים להם יתדות ודשים בהם את התבואה) וכלי בקר, אבל על כלים שאין הדרך להטמינם בגדיש פטור.